

رومنو و ژولیت به سبک ایرانی هندی

رد پای ایرانی‌ها در افسانه‌های هند

اسماء هادیزادگان
۳۹۰ دقیقه
کلمه زمان مطالعه
۱ ۲ ۳ ۴ ۵ ۶ ۷ ۸ ۹ ۱۰

دهم تیرماه روز بزرگداشت صائب تبریزی، شاعر عصر صفوی است. صائب، با بنیان‌گذاری سبک هندی، نقش موثری بر توسعه شعر فارسی در شبه قاره هند داشت. در واقع در آن عصر به دلیل مهاجرت شاعران پارسی به هند، ادب و فرهنگ ایرانی در این کشور نفوذ زیادی پیدا کرد تا آن‌جا که خالق یکی از افسانه‌های عاشقانه و تاریخی این کشور شد. عشق میان مستانه شاهدخت پارسی و باجی‌رائوی اول پیشوای امپراتوری مراتا، افسانه‌ای است که تحت تاثیر ادبیات و فرهنگ ایرانی در هند شکل گرفت.

ماجرای آن‌جا که آغاز می‌شود که باجی‌رائو، امپراتور سلسله مراتا موفق به نابودی راهزنان می‌شود. این خبر به گوش مستانه دختر شاه راجپوت می‌رسد که دختری جنگاور، دلیر، اهل ادب و از مادری ایرانی بود. مغولان گورکانی قلمرو پدر او را محاصره کرده بودند، مستانه برای درخواست کمک به عنوان سفیر نزد باجی‌رائو می‌رود. باجی‌رائو که تحت تاثیر جنگاوری مستانه قرار می‌گیرد، قبول می‌کند که به پدر مستانه کمک کند و سرانجام در جنگ پیروز می‌شوند. عشق آتشینی میان آن‌دو شکل می‌گیرد، باجی‌رائو خنجر خود را به رسم خواستگاری به مستانه هدیه می‌دهد و به او می‌گوید که هیچ‌گاه در دربار، اعتبار و مقام همسر اولش را نخواهد داشت. با این وجود مستانه می‌پذیرد و به رغم مخالفت خانواده باجی‌رائو، به علت مسلمان بودن این شاهدخت پارسی، با یکدیگر ازدواج می‌کنند و صاحب فرزند پسر می‌شوند. اما این عشق آتشین عمر زیادی نداشت. باجی‌رائو برای جنگی دربار را ترک می‌کند. پسر باجی‌رائو که مستانه را عامل شکست زندگی مادرش می‌داند، او را به زندان می‌اندازد. از آن طرف هم باجی‌رائو در جنگ زخمی می‌شود و از زخم‌های حاصل از جنگ و تب مهلک می‌میرد. در پی مرگ او مستانه که در زندان مادر و فرزند باجی‌رائو بوده است نیز جان می‌دهد.

پار سال دوست امسال آشنا

بررسی کوتاه هند از نگاه ادبیات فارسی

وقتی نام هند را می‌شنوید یاد چه می‌افتید؟ قطارها و اتوبوس‌هایی که مسافر از سقف و دیوارها آویزان است؟ غذای تند و آتشین؟ یا خال قرمز روی پیشانی؟ می‌گویند هندوستان را می‌شود در سه کلمه خلاصه کرد: طالع‌بینی، کریکت و بالیوود. سه کلمه‌ای که ما امروز با آن‌ها کاری نداریم.

زهره راستگویی

۳۶۰ دقیقه
کلمه زمان مطالعه
۱ ۲ ۳ ۴ ۵ ۶ ۷ ۸ ۹ ۱۰

دعوت از حافظ

میان ما و هندی‌ها وجه اشتراک فراوان است. ظاهراً اجداد هر دو ملت آریایی‌ها بوده‌اند. در زمان ساسانیان، کلیله و دمنه از هندی به پهلوی ترجمه شد. در کنار روابط سیاسی و دیپلماتیک، شعر و ادبیات فارسی هم در دربار پادشاهان هند رواج داشت. وقتی آوازه غزلیات حافظ به سلطان محمود بهمنی، پادشاه دکن می‌رسد، از حافظ دعوت می‌کند که سفری به هندوستان داشته باشد. حافظ اما هنوز سوار کشتی نشده، دریا و موج‌هایش را که می‌بیند از خیر سفر می‌گذرد. همان کنج اتاقش می‌نشیند و غزلی را به شاه پیشکش می‌کند.

همه در راه هندوستان

بعدها وقتی همایون شاه تخت پادشاهی‌اش را از دست می‌دهد، از هند راهی ایران می‌شود و به شاه طهماسب پناه می‌آورد. پسرش اکبرشاه در دربار صفویان بزرگ می‌شود و با کمک آن‌ها به هند بازمی‌گردد و دوباره قدرت را در دست می‌گیرد. اکبرشاه و جانشینانش هم شعر فارسی را فراموش نمی‌کنند. دوره گورکانیان اوج شکوفایی زبان فارسی در هندوستان است. دربار پادشاهان پر می‌شود از صدای شاعران پارسی‌گو که به امید حمایت، عزم هند کرده‌اند. بهانه نوشتن این یادداشت هم، ۱۰ تیر روز بزرگداشت صائب است، یکی از همان شاعران سفر کرده به هندوستان.

برای همسر ممتاز محل

شاه‌جهان همسری داشت ایرانی به نام ارجمند بانو. ارجمند بانو که به ممتاز محل مشهور بود، بعد از به دنیا آوردن چهاردهمین فرزندش از دنیا رفت. شاه جهان هم شروع کرد به ساخت تاج محل برای نشان دادن عشقش به او. می‌گویند وقتی کار ساخت بنا تمام شد شاه از معمار ایرانی تاج محل پرسید آیا می‌توانی مثل این جا را دوباره بسازی؟ و وقتی جواب آری از معمار شنید، دستور داد دستانش را قطع کنند. حالا شاه جهان و همسرش هر دو در همان مکان دفن شده‌اند با سنگ قبری که روی آن به زبان و خط فارسی نوشته شده است.

گرامافون

معرفی اپیزودهای جذاب پادکست جعبه جعبه اسرار آمیز

امیرحسین صلاحی
۲۴۰ دقیقه
کلمه زمان مطالعه
۱ ۲ ۳ ۴ ۵ ۶ ۷ ۸ ۹ ۱۰

گرچه سهراب جان سپهری گفته «کار ما نیست شناسایی راز گل سرخ»، اما خب آقای منصور ضابطیان که احتمالاً با برنامه رادیو هفت معرف حضورتان هستند، در جعبه چهاردهم پادکست جعبه، به شناسایی گل سرخ پرداخته و حقا که با تلفیق موسیقی و مطالب علمی و ادبی و ... به خوبی از پس این کار نشدنی برآمده است.

همه چیز درباره گل سرخ

شاید با خود بگویید درباره گل سرخ اطلاعات کسب کنم که چه؟! در جواب این سوال باید بگویم خوب است حداقل بدانید

چه چیزی را و چرا به عزیزان خود هدیه می‌دهید! یا بدانید چرا گل سرخ این‌قدر محبوب است؟ حتی اگر باز هم قانع نشده‌اید هر ۱۶ جعبه را باز کنید اشکالی ندارد، یک ساعت از وقت‌تان را عجالاً برای گل سرخ بگذارید، بعد از شنیدنش جای کلید بقیه جعبه‌ها با من ...

نقل محفل دوستان شوید ...

جعبه ضابطیان به آشنایی شما با تاریخ و ادب و فرهنگ کمک می‌کند؛ مثلاً تا حالا می‌دانستید رسم گل‌گلستان که همچنان در سمنان پابرجاست چیست؟ این تنها رسمی نیست که در این پادکست خواهید شناخت.

گوش دادن به این پادکست باعث خواهد شد هر آنچه درباره گل سرخ و آبا و اجداد آن وجود دارد، به گنجینه دانش شما افزوده شود و پس از آن خواهید توانست با آن در محافل دوستانه، ادبی و هر جا که خواستید خودی نشان بدهید!

